

JAARVERSLAG 2020

MUSEUM
DE PROEFKOLONIE

INTRODUCTIE

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2020 van Museum De Proefkolonie.

Het was in meerdere opzichten een bijzonder jaar. In de eerste plaats omdat 2020 het eerste volledige jaar was dat het museum na de publieksopening in mei 2019 geopend zou zijn. Zou zijn – want half maart 2020 werden op last van de rijksoverheid in het hele land de musea gesloten in verband met de bestrijding van het coronavirus. Die sluiting duurde tot 1 juni. Vervolgens moesten de musea in november opnieuw twee weken dicht en ook de laatste twee weken van december moesten de deuren gesloten blijven. Al met al waren we het afgelopen jaar dus 15 van de 52 weken dicht.

In de tweede plaats was 2020 bijzonder omdat het museum gedurende de weken dat we wel open waren goed werd bezocht. In de zomer mochten we uitsluitend na voorafgaande reservering slechts een beperkt aantal bezoekers per dag ontvangen, maar zaten de timeslots vaak vol en moesten we mensen teleurstellen.

De meest gehoorde reactie van bezoekers na hun ontdekkingstocht door het museum is “Wat gek eigenlijk dat wij over dit bijzondere stuk Nederlandse geschiedenis op school nooit iets hebben geleerd!”

De waardering van de bezoekers was vanaf de opening in 2019 hoog. En daarmee is het niet overdreven om te stellen dat dit jonge museum ondanks alle corona-gerelateerde ongemakken van het afgelopen jaar zijn bestaansrecht heeft bewezen.

Een eigentijds museumbezoek is een dagje uit en daar hoort de gelegenheid om iets te drinken en te eten bij. Vanuit het bezoekersperspectief gaat het om de totale beleving die de dag als geheel tot ‘geslaagd’ maakt of niet. Het afgelopen jaar heeft bevestigd wat we in 2019 ook al zagen, namelijk dat ons Grand Café en het bijbehorende terras kwalitatief goed aansluiten bij het museumbezoek.

We kijken terug op een jaar waarin corona ons ook nog voor financiële obstakels stelde. Als net geopend museum waren er nauwelijks reserves om op terug te vallen. We zijn de provincie Drenthe, de gemeente Westerveld en de Maatschappij van Weldadigheid zeer erkentelijk voor hun steun toen die in het voorjaar hard nodig was. We hebben dat – om in de termen te blijven – als een weldaad ervaren.

Het jaar 2021 is voor de Nederlandse musea niet goed begonnen. Op het moment dat dit jaarverslag verschijnt, zijn de musea al ruim drie maanden gesloten. Het wordt daardoor zonder twijfel opnieuw een jaar met hindernissen. Maar hopelijk ook een jaar waarin er weer perspectief ontstaat en we als Museum de Proefkolonie weer datgene kunnen gaan doen waarvoor we in het leven zijn geroepen, namelijk het zichtbaar maken van en het vertellen over dat bijzondere sociaal-maatschappelijke vroegnegentiende-eeuwse initiatief van grondlegger Johannes van den Bosch om de armoede uit Nederland te verdrijven.

Peter Sluiter,

directeur-bestuurder

CORONA

Na een prima openingsjaar, waarin Museum De Proefkolonie bijna 18.000 bezoekers mocht ontvangen, werd reikhalzend uitgezien naar het eerste 'volle' jaar. Dat wil zeggen een jaar waarin het museum van januari tot en met december open zou zijn voor bezoekers. In de eerste maanden moest het museum het vooral hebben van scholengroepen. Marketing maakte zich gereed voor de grote bezoekersstromen van het voorjaar.

En toen werd het 12 maart. Thuiswerken werd de nieuwe norm, openbare gelegenheden, waaronder musea, moesten de deuren sluiten. De telefoon ging vele malen per dag. De agenda – kort daarvoor nog veelbelovend vol met groepsuitjes – kwam vol met kruizen te staan. Op 23 maart werd de 'intelligente lockdown' aangekondigd. Dit betekende dat ondernemingen beperkt open mochten, zolang de 1,5 meter gegarandeerd werd. Museum De Proefkolonie zocht advies bij de Museumvereniging. In teamvergadering en in nauw overleg met vrijwilligers werd gezocht naar de juiste manier om weer open te gaan.

Laat in het voorjaar kwam er meer perspectief. De overheid kondigde een ruim steunpakket voor de cultuursector aan en de besmettingscijfers gingen omlaag. Halverwege mei gaf dit zoveel lucht, dat er versoepelingen werden aangekondigd voor 1 juni.

Dit hield in dat horeca en musea maximaal 30 bezoekers tegelijk binnen mochten ontvangen. Er werd gewerkt met tijdsloten, vooraf reserveren en triage bij de ingang. Het museum richtte een 'coronabalie' in, waar een vrijwilliger alle bezoekers verwelkomde en op de maatregelen wees. Dit werkte goed, hoewel het op sommige dagen een heel gepuzzel was. Bezoekers wilden zich nog wel eens inschrijven voor verkeerde tijdvakken, te laat of juist te vroeg komen, of zonder reservering binnen lopen. Grote dank aan de vrijwilligers die dit in goede banen hebben geleid.

Elke 20 minuten 10 bezoekers binnenlaten. Het lijkt weinig, maar het liep toch op tot een paar honderd bezoekers per dag. En dat vier maanden lang, want de Drentse vakantieparken zaten overvol. Dit waren vooral individuele bezoekers, want groepsuitjes waren formeel verboden, hoewel af en toe een select gezelschap het er nog op waagde. Er kan gerust gesteld worden dat de versoepelingen in de zomer het jaar in financiële zin gered hebben.

In september nam het aantal positieve tests weer flink toe, waardoor er op 14 oktober een nieuwe, gedeeltelijke lockdown werd ingesteld. De horeca schakelde over op take away en het museum bleef open. Van 5 tot 19 november gingen beide dicht. Vanaf 1 december werden

mondkapjes in openbare binnenruimtes verplicht. In anticipatie daarop had het museum al mondkapjes aangeschaft voor achter de balie, en gezichtsschermen voor in de horeca. De museumshop verkocht ook handgemaakte mondkapjes. Voor korte tijd mocht het museum weer open voor publiek: uiteraard onder strenge voorwaarden. Veel heeft dit echter niet gebracht. Het vorig jaar had ons geleerd dat museumbezoek in de winter beperkt is. Bovendien zat bij de meeste mensen de schrik er goed in. De opeenstapeling van besmettingscijfers en aanvullende maatregelen maakte dat een museumbezoek, hoewel toegestaan, niet meer als vanzelfsprekend werd ervaren. Met het vaccinatieprogramma gepland voor de tweede week van januari, en het ommekeer bericht van coronamutaties in de kranten, kondigde de overheid een harde lockdown voor de tweede helft van december aan. De lichten gingen uit, de reserveringsmodule op grijs. 2020 Was een jaar waarover zeker veel geschiedenisboeken geschreven gaan worden. Personeel, vrijwilligers, weldoeners, bezoekers, de Raad van Toezicht: iedereen had zich het jaar anders voorgesteld. Toch gloort er hoop. De cijfers zijn zwart, de organisatie beweest veerkrachtig met lastige situaties om te gaan en de belangstelling voor het museum is alleen maar gegroeid.

MUSEUM REGISTRATIE

Ook de procedure voor het verkrijgen van de status van 'geregistreerd museum' liep vertraging op door de situatie in den lande.

Eind februari leverde het museum alle benodigde stukken voor de 'pretoets' in, waar halverwege april reactie op kwam. Inmiddels was een nieuwe versie van de Museumnorm uitgekomen, waarin bepaalde normen aangescherpt of uitgebreid waren. Er werd om meer stukken verzocht en de audit werd gepland op 1 juli.

Hoewel er landelijke versoepelingen golden, wilde Museumregister Nederland niet fysiek langskomen. Daardoor vond de audit via video-verbinding plaats. Dat betekende veel meerwerk: om toch een beeld van de locatie te geven, moesten er filmfragmenten gemaakt worden waarin aspecten van het museum (veiligheid, collectie, bezoekersstromen) getoond werden. Tijdens de audit namen collega's en vrijwilligers om de beurt plaats achter een laptop. Ze vertelden over de deelaspecten waarvoor zij verantwoordelijk waren. Aan het eind van de dag was er een samenvattend gesprek. Vooral het personeels- en vrijwilligersplan werd genoemd. Over de uitslag werd nog niets vermeld: de commissie kwam pas na de zomervakantie bijeen. De uiteindelijke uitslag kwam pas op 10 november.

Er werd ook slecht nieuws gemeld. Ongeacht opname in het museumregister, zou het museum niet kunnen rekenen op toelating tot de Museumkaart, voor de duur van de coronamaatregelen. De Museumvereniging, verantwoordelijk voor de financiering van deze kaart, wenste de bestaande leden te kunnen steunen en liet geen nieuwe leden toe.

De commissie die toelating tot het Museumregister toetste, had naar aanleiding van de audit aanvullende vragen. Zij wenste een uitgebreide risicobeoordeling voor wat betreft de collectie, een statutenwijziging voor de Raad van Toezicht, een taxatierapport voor de huurwaarde en een uitgebreide uitwerking van diverse gedragscodes ten opzichte van inclusiviteit en toegankelijkheid. In de daarop volgende weken zijn deze stukken verzameld of geschreven en geüpload. Op moment van schrijven wacht het museum op de uitslag, die verwacht wordt in april 2021.

Bij het opmaken en verzamelen van de stukken in voor- en najaar 2020 stond snelheid voorop. Er waren harde deadlines in verband met de sporadische commissievergaderingen en goede timing was essentieel om tijdig opgenomen te worden in het ledenbestand van de Museumvereniging. Toen in november bleek dat dit hoe dan ook op de lange baan werd geschoven, werd de strategie verschoven naar zorgvuldigheid. Er is daardoor gefundeerde hoop dat de recente inzet zal leiden tot museumregistratie en het mogen voeren van de Museumkaart.

GEDRAGS CODES

Hoewel het museum een integere organisatie is, wordt hier door Museumregister niet zomaar op vertrouwd. De Museumnorm 2020 houdt in dat de organisatie zich diverse gedragscodes dient eigen te maken. Te weten:

- Code Diversiteit & Inclusie
- Governance Code Cultuur
- Fair Practice Code

De Code Diversiteit & Inclusie is een instrument van zelfregulering met als doel de brede diversiteit van de Nederlandse samenleving in de culturele en creatieve sector te representeren. Basisvereiste is gelijkwaardige toegang voor iedereen.

De Governance Code Cultuur biedt een normatief kader op basis van 8 principes voor goed bestuur en toezicht in culturele organisaties. Deze normen spelen een belangrijke rol in het maatschappelijk vertrouwen in de organisatie en het continueren van een gezonde sector. Verderop hierover meer.

De Fair Practice Code is bedoeld voor ondernemers in de culturele en creatieve sector en heeft als doel een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk te waarborgen.

Museum De Proefkolonie heeft deze codes onderschreven en zelfscans gedaan. Aan de hand daarvan zijn plannen van aanpak opgesteld.

ACTIVITEITEN

Het jaar begon met een overvolle agenda. Het museum zou het centrum worden van diverse lokale en regionale activiteiten, zoals de Lentefair, het dansfestival *Drenthe on the move* en de bloemencorso. De ligging van het museum, centraal bij de rotonde, naast de Tuinen en met een grote parkeerplaats, maakt het ideaal voor de organisatie van dit soort evenementen. Ook van de Kolonieloop werd extra aanloop verwacht en de Noordelijke Zadenmarkt zou lezingen in het auditorium houden. De Tuinen werden aangewezen als nieuwe locatie voor Paard & Erfgoed, om het stijgende bezoekersaantal groeikansen te geven. Voor de Nachtelijke Beleving, met als startpunt het Logement, konden tickets gekocht worden in het Grand Café van het museum. Hoewel deze evenementen niet door het museum werden georganiseerd, hoopte het er toch een graantje van mee te pikken door ticketverkoop, horeca en museumshop. Helaas moesten al deze evenementen geannuleerd worden.

In het kader van de Maand van de Geschiedenis wilde het museum ook vier lezingen organiseren. Angelie Sens, Suzanna Jansen, Wil Schackmann en Annelie van Dijk zouden over hun boeken komen vertellen. Uiteindelijk werden deze uitgesmeerd over de maanden oktober en november. Helaas moesten ze uitgesteld worden.

De nieuwe data zijn gepland in het voorjaar van 2021. Wat wel doorging is de chat met het Drents Archief. Geïnteresseerden konden in de tweede week van oktober online hulp vragen aan genealogen en archief-medewerkers om zo hun mogelijke kolonistenachtergrond te achterhalen.

Daarnaast stond de agenda vol met groepsbezoeken. Daaronder was ook een bezoek gepland van het voormalig kabinet in het kader van hun reünie, op initiatief van Jetta Klijnsma. Helaas kon dit niet doorgaan. In totaal zijn 110 groepen geannuleerd.

HORECA

Nergens was het zo stil als in het Grand Café. Terwijl het museum in de periode maart tot oktober nog open mocht, met alle beperkingen van dien, was de horeca alleen tussen juni en half oktober volledig open. En ook dat was maar een relatief begrip, want er was een limiet op het aantal gasten en een deel van de tijd mocht alleen het terras gebruikt worden. Vanaf 14 oktober werd gestart met een take away. Gasten konden een beperkt aanbod afhalen bij de terrasdeuren. Het terras werd weggehaald om te voorkomen dat er ter plaatse werd genuttigd. Tussen 5 en 18 november lag alles stil en vanaf 19 november werd de take away weer gestart. Op 14 december hield ook dat op.

Het totale omzetverlies van het Grand Café kwam uit op

ongeveer € 27.500,- Dit verlies is toe te schrijven aan gemiste inkomsten en vaste lasten die bleven doorgaan. Zo werden in de periode juni tot en met december 2020 – de periode waarin het Grand Café deels open was – 4283 koppen koffie verkocht. In dezelfde periode vorig jaar waren dat er nog 4457. De verkoop van combideals was nog dramatischer: in de periode juni tot en met december 2020 werden 795 combideals verkocht, tegenover 913 in dezelfde periode vorig jaar. Dit valt vooral toe te schrijven aan groepsannuleringen en het feit dat tijdens de take away periode geen combideals meer werden verkocht. Toch heeft de zomer veel goed gemaakt. Dit geeft vertrouwen voor het komende jaar.

MARKETING

Vanuit marketingoogpunt had het jaar voor- en nadelen. De groei van het binnenlands toerisme betekende dat in de maanden waarin het museum open was de bezoekersaantallen groot waren. De soms bijna wekelijks veranderende maatregelen maakten dat flexibele inzet van marketingmiddelen belangrijker dan ooit werd. Daarnaast werd stevig ingezet op samenwerking met partners en het verstevigen van de positie van het museum binnen de landelijke vrijetijdsector.

In diverse regionale toeristische magazines in Noord-Nederland heeft het museum redactionele aandacht gehad in combinatie met een advertentie. Deze folders en magazines liggen voornamelijk bij Toerist Info-locaties en verblijfsrecreatie-bedrijven zoals campings, hotels en vakantieparken. De museumfolder ligt op meer dan 300 locaties in Drenthe, Zuidoost-Friesland en de kop van Overijssel.

Online marketing en social media kregen een belangrijke rol in het flexibel inspelen op de situatie. Het museum zette Google Ads in voor de online vindbaarheid. Dit werd in eigen beheer uitgevoerd en kan eenvoudig aan- en uitgezet worden en is dus een ideale tool in Corona-tijd. Bovendien kan het in te zetten budget ook eenvoudig opgeschaald worden indien nodig. Het museum zet Facebook en Instagram in om enerzijds binding te houden met de achterban en anderzijds ook nieuwe potentiële

geïnteresseerden te bereiken. Via de advertentietool kunnen doelgroepen geselecteerd worden, die aansluiten bij het profiel van bezoekers van het museum. Deze methode van adverteren is ook volledig flexibel qua inzet en budget en dus ook zeer geschikt om in Corona-tijd toe te passen. Traditionele media zijn hiervoor minder geschikt. Dat bleek in het laagseizoen, toen een radiocampagne bij RTV Drenthe was gepland. De nieuwe lockdown maakte dat de campagne gepauzeerd moest worden. Op een later moment zal de tool ingezet worden.

Promotie van het museum werd ingebed in een strategie om de Koloniën van Weldadigheid neer te zetten als een stevig merk. Dit hield verdergaande samenwerking in, in eerste plaats met het Nationaal Gevangenis-museum. Met het Gevangenis-museum is voor het najaar van 2020 een combiticket ontwikkeld. Door de lockdown kon deze tool nog niet ingezet worden. Op een later moment zal de tool uit de ijskast gehaald worden. Daarnaast vindt een intensieve samenwerking met Stichting Weldadig Oord plaats. Zij pakken de algemene promotie van de Nederlandse Koloniën van Weldadigheid op, waarbij Museum De Proefkolonie als een startpunt (bezoekerscentra) wordt aangeduid. Zo worden bezoekers aan de Koloniën gestimuleerd om hun ontdekking van de Koloniën van Weldadigheid bij het museum te starten.

Toeristische ondernemers vervullen een belangrijke rol bij het aanbrengen van bezoekers bij het museum. Daartoe werden ondernemers begin april uitgenodigd om een kijkje te komen nemen in het museum. Ook dit werd geannuleerd. Een

digitale nieuwsbrief werd ingezet om ondernemers op regelmatige basis op de hoogte te houden.

Het jaar zag ook een nieuw concept: de *Zomeravonden*. Om museum- en horecabezoek te stimuleren in de korte periode dat bezoekers mochten komen, bleven gedurende de zomermaanden het museum en Grand Café elke donderdagavond geopend. Zo kon een zwoel avondbezoek gecombineerd worden met een versnapering in het restaurant. Hier werd goed gebruik van gemaakt.

Door Corona is er in 2020 minder marketingbudget uitgegeven. Dit kwam doordat de geplande inzet van online marketing fors lager uitvalt. De geplande printmedia heeft geen veranderingen ondergaan: de planning en realisatie had al aan het begin van het jaar ter voorbereiding op het seizoen doorgang gevonden. Toch was dit zeker geen verspilde moeite. De groei van het binnenlands toerisme maakte dat deze publicaties zinvol waren. Het museum werd goed gevonden en was tijdens de korte opening volledig volgeboekt.

VRIJWILLIGERS

In normale omstandigheden kan de organisatie rekenen op de onmisbare hulp van ongeveer 30 vrijwilligers. In dit Coronajaar bleek hoe kwetsbaar deze groep is. Een belangrijk deel van deze mensen valt op basis van leeftijd of gezondheid onder de categorie 'risicogroep'. Inzet was dan ook niet vanzelfsprekend.

Half april durfden culturele organisaties weer voorzichtig te dromen van een heropening. De Proefkolonie verspreidde een e-mail onder de vrijwilligers en personeelsleden met de vraag wat er voor nodig zou zijn om weer met een veilig gevoel in het museum te werken. Hier kwamen vele reacties op binnen. In teamoverleg zijn deze suggesties besproken en voorgelegd in een tweetal bijeenkomsten eind mei: eerst voor de medewerkers van de balie, schoonmaak en horeca en een dag later voor gidsen, trambestuurders en vrijwilligers educatie. Het auditorium was daartoe al coronaveilig ingericht. De beslissing om wel of niet aan het werk te gaan werd bij de vrijwilligers zelf gelaten. Een deel gaf aan het nog niet aan te durven. Desondanks werden de bijeenkomsten zeer gewaardeerd en hebben ze geleid tot een gevoel van vertrouwen.

Een grote uitdaging was het om de vrijwilligers, met name degenen die het nog niet aandurfdën om weer in het museum te werken, betrokken te houden. Daartoe werd vanaf maart gestart met een wekelijkse nieuwsbrief. Elke vrijdag kregen vrijwilligers een update in hun mailbox. Naar mate de lockdown langer duurde, werd het steeds lastiger om nieuwe onderwerpen te plaatsen. Toch bleef er genoeg activiteit om elke week iets nieuws te plaatsen: onderhoud aan het gebouw, nieuwe landelijke maatregelen, financiële steun, updates over de museumregistratie, educatie, collectie. Ook werden er nieuwtjes uit Veenhuizen geplaatst, om meer binding met het zustermuseum te kweken. Diverse reacties kwamen binnen dat de nieuwsbrieven erg gewaardeerd werden.

In de periodes dat het museum open was, publiceerde het de normale tweemaandelijke nieuwsbrieven. Tevens werd gestart met het opnemen van items over De Proefkolonie in het nieuwsblad van het Gevangenis-museum: De Opsteker. Hiertoe werd een kleine redactie gevormd. Enkele sportieve vrijwilligers brachten dit blad op de fiets rond.

In dit zware jaar was het extra nodig een bijzondere blijk van waardering aan de vrijwilligers en het personeel te geven. Het kerstpakket werd, op originele coronaproof wijze, uitgedeeld. Dit werd zeer gewaardeerd.

HET NIEUWE NORMAAL

Werken in coronatijd, als vrijwilliger of personeelslid, vraagt om een andere aanpak. Ervaring heeft geleerd dat werken onder het nieuwe normaal vooral discipline vraagt. Constant het mondkapje of gezichtsscherm ophouden, terwijl de bril beslaat en ademen lastig wordt. Achter het scherm van de balie blijven staan, ook als je even iets dichterbij wilt met je oor omdat je een bezoeker niet goed kunt verstaan. Afstand houden tot die collega die je al jaren kent. Streng zijn tegen bezoekers die hun kopje koffie toch ter plekke opdrinken, geheel tegen de take away-regels in.

Ook betekende het meer afstand tot het werk ervaren. Personeel moest thuiswerken, of alleen op kantoor. Zoommeetings en appjes waren het communicatiemiddel. Werktijden verschoven, volgden meer het ritme van thuis. Ook dit vroeg om discipline en flexibiliteit.

EDUCATIE

Op het gebied van educatie zijn er veel onzekerheden en annuleringen geweest. Toch was het zeker geen verloren jaar. Een geluk bij een ongeluk was dat de meeste scholenbezoeken standaard in de winterperiode gepland worden. Dit om de gewone bezoekers te ontzien en om in het stille seizoen toch voldoende bezoek te krijgen. Er werden 1249 kinderen verwacht, verdeeld over drie projecten: Veerkieker, Culturele Mobiliteit en de Week van het Geld. In totaal zijn 30 schoolbezoeken geannuleerd.

Het Vierkiekerproject van stichting Comprix, om voor scholen aanbod van culturele instellingen te verbinden met cultuurmakers, liep van november 2019 tot april 2020. De cijfers van 2019 niet meegeteld, zijn er in totaal 8 schoolklassen met 155 leerlingen op bezoek geweest. Vijf klassen, met 105 leerlingen werden geannuleerd vanwege de lockdown. Later inhalen bleek niet mogelijk. Komend jaar doen de scholen weer mee.

Culturele mobiliteit (CulMo) maakt museumbezoek verder van school mogelijk door busvervoer te bieden. Ook zet het in op kwaliteitsverbetering van educatieve programma's. Scholen die hieronder vallen worden voor De Proefkolonie jaarlijks gepland in januari en februari. Dit project kon dan ook volledig doorgang vinden. In

totaal zijn 12 klassen van 10 scholen op bezoek geweest. Dit komt neer op 374 leerlingen. Uit de evaluatie bleek dat het educatieaanbod van het museum zeer werd gewaardeerd op inhoudelijk en organisatorisch vlak.

De Week van het Geld is een Noordelijk project om bij basisschoolleerlingen bewustzijn rond geld te kweken. In samenwerking met Scala en de Gemeentelijke Kredietbank Assen hadden we een combinatieprogramma in het museum gepland voor de derde week van maart. Helaas viel dit midden in de lockdown. Slechts één schoolklas, die wegens omstandigheden eerder stond ingepland, heeft kunnen deelnemen. In overleg is besloten de Week van het Geld door te schuiven naar maart 2022.

Regelmatig vond online overleg plaats met de werkgroep CulMo en de Drentse educatoren. Vooral de bereidheid van scholen om op excursie te gaan, stond centraal. Er werd opgemerkt dat de leerkrachten zelf vaak wel wilden, maar schoolbesturen het tegenhielden. Met name musea die het hele jaar door schoolbezoeken verwachtten, hadden hier last van. Op Museum De Proefkolonie had dit slechts een klein effect.

Het educatiejaar 2020 stond vooral in het teken van ontwikkeling: een verbredings- en kwaliteitsslag. Het bestaande aanbod – KolonieChallenge voor groep 7/8 en *Waar is Lena* voor de Oktober Kindermaand is verbeterd. Bovendien is *Waar is Lena* geschikt gemaakt als programma voor groep 5/6 en

zijn ook de Kolonieschool en het Koloniehuis, in beheer van de Stichting Weldadig Oord, opgenomen in dit programma.

Voor de eerste klassen van het Voortgezet Onderwijs is het programma *Cryptex Complot* gemaakt, waarin het buitenmuseum een centrale rol speelt. Enkele vrijwilligers hebben geholpen bij het testen en verbeteren hiervan. Een pilot door scholen kon vanwege de lockdown nog niet doorgaan. Als verwerking en uitbreiding op dit programma is door studenten van de HKU een computergame gemaakt over De Proefkolonie. De game wordt momenteel gedebugd en wordt in 2021 uitgerold. Het is de bedoeling dat ook 'gewone gasten' tegen betaling gebruik kunnen maken van *Cryptex Complot* en de game.

Gezinnen met kinderen zijn niet vergeten. Voor hen is een gezinsroute samengesteld die gebruik maakt van de populaire app SpaceTimeLayers. De route voert hen ook naar de kolonieschool en het koloniehuis.

Verbreding van het aanbod in horizontale en verticale zin was een hoofddoel uit het educatieplan. Hier zijn in 2020 belangrijke stappen toe gezet. Het is ook fijn dat de eerste hogescholen hun weg naar het museum hebben gevonden. Voor hen is een programma op maat samen- gesteld.

CRYPTEX COMLOT

COLLECTIE

Het collectiebeheer en – behoud, waar in 2019 beleid op was gemaakt, kreeg in 2020 verder inhoud. Essentieel onderdeel daarbij is de transitie naar een geautomatiseerd collectie-registratiesysteem. Het museum heeft wensen geïnventariseerd en verkennende gesprekken gevoerd met het Nationaal Gevangenis museum, om mogelijk tot een gezamenlijk systeem, met daarin de twee afzonderlijke collecties, te komen. Dit heeft geresulteerd in een gezamenlijk visiestuk, dat in 2021 verder inhoud moet krijgen.

Er is een planning gemaakt om bestaande achterstanden in collectiebeheer weg te werken. Dit heeft prioriteit boven het verwerven van nieuwe objecten. Desondanks zijn door toevallige schenkingen 332 objecten, verdeeld over 6 records binnen gekomen. Nieuwe aanwinsten worden alleen geaccepteerd als dat past binnen verwervingsbeleid. Er zijn 23 records gewijzigd en van de digitale foto's en registratiekaarten zijn extra back-ups gemaakt.

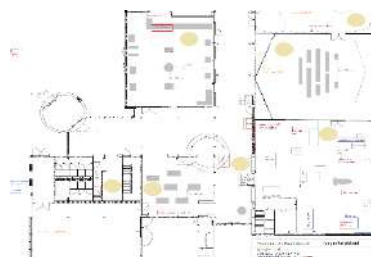
De textielcollectie heeft een veilige plek gekregen in een nieuwe depotkast en er is een start gemaakt met het plaatsen van objecten in veilige collectie-dozen. Daarnaast is er stevig ingezet op risico-inventarisatie, detectie en bewust omgaan met collectie. Ook heeft een vrijwilliger brononderzoek gedaan naar diverse objecten om

zo de culturele waarde ervan te vergroten. Dit heeft geresulteerd in enkele mooie verhalen die werden gedeeld in de nieuwsbrief.

TOEGANKELIJKHEID

Het museum heeft een maatschappelijke functie en dient in die rol toegankelijk te zijn voor iedereen. Sommige doelgroepen ervaren echter drempels. Daarom is in 2020 gestart met het beter toegankelijk maken van het museum. Zo is de zelfscan Museum Open U uitgevoerd om de fysieke en sociale hindernissen in kaart te brengen. Aan de hand daarvan is een toegankelijkheidsplattegrond en een plan van aanpak gemaakt. In het auditorium is ringleiding aangelegd en vrijwilligers en personeel zijn geïnformeerd over de fysieke, maar vooral ook sociale, aspecten van toegankelijkheid. De website vertoont nu informatie waarmee mensen met een beperking hun bezoek kunnen plannen. Een mystery guest heeft deze informatie voor het museum gecontroleerd en zal in 2021 een fysiek bezoek afleggen. Daarnaast is er contact met de gemeente Westerveld om de fysieke toegankelijkheid naar een hoger plan te tillen.

GOVERNANCE CODE CULTUUR

Museum De Proefkolonie is ondergebracht in de Stichting Koloniecentrum en volgt het raad-van-toezicht-model. De organisatie onderschrijft de Governance Code Cultuur. Bestuur en RvT hebben gescheiden taken. De bestuurder informeert de RvT tijdig en volledig. RvT is bevoegd alle stukken in te zien. Er is geen winst oogmerk en overschotten vloeien terug naar het eigen vermogen. Er wordt een externe accountant ingeschakeld voor het samenstellen van de jaarrekening.

Interne belanghebbenden zijn de vrijwilligers, er is meerdere keren per jaar overleg met hen. Onder externe belanghebbenden worden financiers en het Gevangenis museum verstaan, op RvT-niveau is er tenminste eenmaal per jaar overleg en wekelijks overleg op operationeel niveau. Daarnaast is er regelmatig overleg met het samenwerkingsverband van toeristische ondernemers (Weldadig Oord) en vier keer per jaar overleg met de stichting Toeristische Promotie Westerveld als partnerpartij (ticketbalie, winkleexploitatie en toeristische informatie).

In beheersing en controle van financiën wordt gewerkt volgens een met de externe accountant afgestemd protocol. Functiescheiding (vier-ogen-principe) is daarbij een belangrijk instrument. Er wordt

gecontroleerd op onder andere doelmatigheid en rechtmatigheid. De portefeuillehouder in de RvT bespreekt jaarlijks met de externe accountant de jaarstukken.

Openheid en integriteit zijn belangrijke kernwaarden. Om dit te realiseren heeft er in 2020 een statuten-wijziging plaatsgevonden. Daarmee is de zittingstermijn verkort tot maximaal twee periodes van vier jaar en is de onafhankelijkheid van de leden van de RvT gegarandeerd. RvT ziet toe op het voorkomen van ongewenste belangenverstrengeling en tegenstrijdigheid. Handelen hieromtrent is vastgelegd in de statuten.

Het bestuur gaat verantwoord om met mensen en middelen volgens de aanbevelingen uit de Governance Code Cultuur.

De RvT handelt professioneel, onafhankelijk en waarborgt een deskundige, diverse en onafhankelijke samenstelling. In gevallen waarin de wet en de stichtingsstatuten geen uitsluitsel geven, beslist de Raad van Toezicht. Daarbij wordt de Governance Code Cultuur als leidraad gehanteerd.

In 2020 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Anneke Haarsma

- voorzitter stichting Maatschappij van Weldadigheid, Frederiksoord
- lid van bestuur stichting De Kinckhorst, Meppel

Arie van der Spek

- lid RvT Stichting Nationaal Gevangenis­museum Veenhuizen
- lid bestuur Stichting Maatschappij van Weldadigheid, Frederiksoord
- lid bestuur Stichting Vrienden van Interzorg
- voorzitter bestuur Stichting Ondernemersfonds Assen
- lid bestuur vereniging Rotary Assen-Noord

Rudolf van den Bosch

- rentmeester Stichting Heilige Geesthofje, Den Haag
- penningmeester Vereniging Marlot, Den Haag

Maria Jongsma

- lid RvT Stichting Nationaal Gevangenis­museum Veenhuizen
- secretaris RK Sociale Caritas Instelling Groningen
- secretaris Martinus Cremers Stichting
- secretaris Stichting Stipulae Haren
- bestuurslid Voedselbank Stad Groningen
- voorzitter Regionaal Distributiecentrum Voedselbanken Groningen

Karel Loohuis

- burgemeester Hoogeveen
- lid RvT Stichting RTV Drenthe
- lid veiligheidsregio Drenthe
- voorzitter Bestuur Stichting Vrienden van Bethesda
- lid Bestuurlijk Veiligheids­overleg Drenthe
- lid Platform Middelgrote

Gemeenten

- lid bestuur Vereniging Drentse Gemeenten
- voorzitter portefeuilleoverleg Gezondheid en Welzijn VDG
- lid Program Board Dutch Techzone
- lid Regionaal Bestuurlijk Overleg Politie Noord-Nederland
- lid Stuurgroep RIEC-ondermijnende criminaliteit
- lid Brandweerkamer
- voorzitter bestuur SWO-Hoogeveen-De Wolden
- voorzitter Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe

Het afgelopen jaar is de raad van toezicht 4 keer in vergadering bijeen gekomen. Daarnaast vond er een informele samenkomst plaats ten tijde van de Coronasluiting.

Leden van de raad van toezicht ontvangen enkel een vergoeding voor eventuele gemaakte onkosten. Nevenfuncties, profiel leden en rooster van aftreden staan vermeld op de website. Samenstelling van de RvT en de maatschappelijke doelstellingen zijn opgenomen in de statuten.

PRESTATIE-EISEN PROVINCIE DRENTHÉ 2020

De exploitatie van Museum De Proefkolonie wordt mede mogelijk gemaakt door de Maatschappij van Weldadigheid, de Gemeente Westerveld en de provincie Drenthe. De provincie heeft hier enkele prestatie-eisen aan verbonden.

Museum De Proefkolonie ontvangt een jaarlijkse subsidie van de Maatschappij van Weldadigheid à €50.000,-. Daarnaast heeft het museum €100.000,- ontvangen voor de instandhouding en exploitatie van de museale taak. De activiteiten die zijn uitgevoerd passen binnen de doelstellingen van de provincie Drenthe en zijn gebonden aan een prestatie-afspraken. Dit houdt in dat er een meldingsplicht is voor relevante wijzigingen in doelstelling, rechtsvorm, financiën en organisatorische verhouding tot derden. Daarnaast dient er een activiteitenverslag, gegevens voor de cultuurmonitor en een financieel verslag (jaarrekening) te worden overlegd.

Museum van provinciaal belang

Museum De Proefkolonie heeft de status van museum van provinciaal belang. Het voldoet aan de toekenningscriteria zoals opgesteld in de Cultuurnota. Het museum biedt een aanbod van boven- provinciale betekenis door de bezoekers kennis te laten maken met objecten en verhalen van de Vrije Koloniën

van Weldadigheid. Het museum is zes dagen in de week toegankelijk voor publiek en biedt goede voorzieningen (zie kopje 'toegankelijkheid'). Er is een provinciebreed educatie-aanbod dat geborgd is in de Culturele Mobiliteit, periodiek overleg met provinciale educatoren en aansluiting bij regionale cultuurmenu's. Het museum heeft een aantoonbare toeristische en economische functie (zie 'marketing'). De kwalitatieve status van landelijk geregistreerd museum is in de laatste fase van voltooiing. De vertraging die hierbij is ontstaan is goed te verklaren door de coronacrisis.

Activiteitenverslag

Jaarlijks publiceert Museum De Proefkolonie zijn jaarverslag op de eigen website. Hierin wordt verslag gedaan van activiteiten en financiën. Tevens wordt er specifiek ingegaan op subsidievoorwaarden.

CULTUURMONITOR

Artistieke waarde

Museum De Proefkolonie en het Nationaal Gevangenis museum zijn in 2020 organisch naar elkaar toe gegroeid op het gebied van bestuur, toezicht, marketing en communicatie, personeel, faciliteiten en vrijwilligers. Er zijn plannen om een samenwerkings-

convenant op te stellen om deze samenwerking te bevestigen. In de nabije toekomst zal er ook samengewerkt worden op het gebied van strategie, publiek, internationalisering en collectie. Recent is bij de provincie Drenthe een plan ingediend voor het internationaliseren van de publiekspresentaties en communicatie van beide musea. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn de beoogde UNESCO Werelderfgoedstatus en het siteholderschap European Heritage Label, dat beide musea op zich zullen nemen.

Economische waarde

Het museum heeft 5 medewerkers in vaste dienst, voor een totaal van 2,1 FTE. Daarnaast worden enkele medewerkers van het Nationaal Gevangenis museum ingezet (2 à 0,7 FTE). Voor horeca, schoonmaak en communicatie worden externe medewerkers ingehuurd voor een totaal van 5,1 FTE. Er zijn opdrachten verleend aan regionale onderhoudspartijen, ZZP'ers horeca (via een regionaal horeca uitzendbureau) en ZZP'ers en bedrijven in marketing en communicatie: waaronder drukkerijen en publishing.

Museum De Proefkolonie profileert zich als bezoekerscentrum voor de Koloniën van Weldadigheid. Het is het startpunt van een

ontdekkingsreis door de Nederlandse Koloniën. Daarbij wordt de bezoeker gestimuleerd om als vervolg op het verhaal in Frederiksoord, de Vrije Koloniën, door te trekken naar Veenhuizen. In de Marketing & Communicatie werken beide musea samen om de toerist over en weer te verwijzen, volgens het *tandem principe*. Dit kreeg vorm in een kortingsactie en een combiticket. Het museum heeft in samenwerking met het uitvoeringsprogramma voor de Koloniën van Weldadigheid meegewerkt aan persreizen vanuit onder andere Shell en ANWB. In deze uitingen wordt ook Veenhuizen genoemd, met als doel meerdaags toerisme te stimuleren. Ook werkt het museum samen met Stichting Weldadig Oord aan het doorontwikkelen van het 'buitenmuseum'. Dit volgt het principe: hoe meer er te beleven valt, hoe langer men blijft. Daarnaast zijn er gesprekken geweest met hotel De Bonte Wever om meerdaagse vakantie-reizen in de Koloniën aan te bieden. Tot slot investeert het museum in online marketing ter promotie van museum en omgeving in de Randstad. Gezien de afstand, gaat het museum uit van meerdaags verblijf.

Maatschappelijke waarde

Zie 'publiek en partners' voor bezoekersaantallen. Museum De Proefkolonie is onderdeel van een groter geheel aan maatschappelijke partners die betrokken zijn bij de beleving van de Koloniën van Weldadigheid. Er wordt intensief samengewerkt met: het programmabureau Koloniën van Weldadigheid; de Maatschappij van Weldadigheid;

de stichting Weldadig Oord; het Nationaal Gevangenis-museum Veenhuizen; en het Drents Archief.

Er is in 2020 een werkervaringsplaats gecreëerd voor een pas afgestudeerde persoon. Er is meegewerkt aan een onderzoek van een student van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en gelegenheid geboden aan een numismaticus om eigen onderzoek te verrichten naar Koloniemunten. Voor groenonderhoud en soortgelijke klussen is beroep gedaan op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Museum De Proefkolonie maakt deel uit van het Drents Museumplatform, waarin de provincie de musea met elkaar samenbrengt. Het Drents Museumplatform doet dienst als kennis- en contactplatform.

Ruimtelijke waarde

Museum De Proefkolonie werkt nauw samen met de Nationale Landschapsparken Dwingelderveld, Holtigerveld en Doldersummerveld. In het museum wordt informatie gegeven over en actief verwezen naar deze parken. Het museum fungeert als startpunt voor het verkennen van de omgeving.

Subsidiegevers en vrienden

Het museum deelt vrienden met de Maatschappij van Weldadigheid, ook in financiële zin. Lidmaatschap biedt voordelen, zoals gratis museumbezoek, winkelkorting. Een volledig overzicht van voordelen staat op de website onder 'donateurs'. In 2020 waren er 212 vrienden.

ANBI en KvK

Stichting Koloniecentrum, waar Museum De Proefkolonie in is ondergebracht, heeft een culturele ANBI status. Tevens is de stichting ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

PUBLIEK IN CIJFERS

Totaal over 2020

21.878 | 100%

volbetalende volwassenen:

16.873 | 77%

volwassen groepen:

1142 | 5%

actie-tickets:

516 | 2%

combi-deal:

1.084 | 5%

volbetalende kinderen:

1.076 | 5%

CJP:

82 | 1%

scholieren:

571 | 3%

overige:

534 | 2%

percentages afgerond op hele getallen

BATEN EN LASTEN

OVER 2020	2020	2019
Omzet en baten van subsidies		
Netto-omzet	341.029	329.013
Baten van subsidies van overheden	146.500	111.500
Baten van andere organisaties zonder winststreven	71.388	263.691
Som van de geworven baten	558.917	704.204
Overige bedrijfsopbrengsten	24.020	15.698
	582.937	719.902
Kostprijs van de omzet	65.902	68.471
Kosten van beheer en administratie		
Personeelskosten	200.547	235.198
Afschrijvingen	4.978	4.146
Overige bedrijfskosten	203.647	413.840
	409.172	721.655
Bedrijfsresultaat	107.863	-1.753
Financiële baten en lasten		
Rentelasten en soortgelijke kosten	-545	-670
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	107.318	-2.423
Mutatie bestemmingsreserve	50.000	0
Saldo	57.318	-2.423

PUBLIEK NAAR LEEFTIJD

0 – 12 jaar:

1661 | 8%

12 – 18 jaar:

176 | 1%

18 – 108 jaar:

20.041 | 91%

percentages afgerond op hele getallen

VRIJWILLIGERS IN CIJFERS

totaal over 2020:

47

Vrijwilligers museum:

15

Vrijwilligers TIP:

20

Vrijwilligers overige taken:

12

BALANS

ACTIVA OVER 2020	31-12-2020	31-12-2019
Vaste activa		
Materiële vaste activa	22.973	38.995
Vlottende activa		
Voorraden	4.761	3.103
Vorderingen	43.995	19.857
Liquide middelen	109.369	47.277
<i>Totaal vlottende activa</i>	158.125	70.237
Totaal activa	181.098	109.232
PASSIVA OVER 2020	31-12-2020	31-12-2019
Stichtingsvermogen	55.100	(2.218)
Langlopende schulden	7.000	13.114
Kortlopende schulden	68.998	98.336
Bestemmingsreserve	50.000	
Totaal passiva	181.098	109.232

CORONA SCENARIO'S

Op 3 december heeft de RvT de begroting 2021 en de meerjarenbegroting tot en met 2024 vastgesteld. Uitgangspunt was dat er gedurende het eerste half jaar nog rekening moet worden gehouden met de invloed van coronamaatregelen. Aan de ene kant is er een landelijke trend van virusmutaties, aan de andere kant de toenemende positieve

invloed van de vaccins. Om grip te krijgen op de financiële toekomst zijn er drie scenario's gemaakt. Het *best case* scenario gaat uit van 30.000 bezoekers over 2021 met (na aftrek van de bestemmingsreserve) een positief saldo van €20.000,-. Het *worst case* scenario gaat uit van 15.000 bezoekers en een negatief saldo van €54.000,- op te vangen met het eigen vermogen. Het *realistische* scenario gaat uit van een negatief saldo van €45.000,-.